

Padomju literatūras cildenā misija

Desmiti miljonu parakstu zem Vispasaules miera padomes Aicinājuma par Miera Pakta noslēgšanu ir bargs brīdinājums jauna kara kurinātājiem. Padomju zemē visi iedzīvotāji slāņi vienprātīgi atbalsta šo Aicinājumu un ir pīnī apņēmības nosargāt mieru un tautu drošību. Jau savākti gandrīz 97 miljonu parakstu. Parakstu vākšana turpinās. Visi Padomju Savienības pieaugušie iedzīvotāji parakstās zem Vispasaules miera padomes Aicinājuma.

Padomju rakstnieki, kurš šodien par mieru raksta kā vēl nekad, jūt savu atbildību lasītāju miljonu priekšā. Viņš runā lasītāju vārdā, runā lasītājiem, viņa vārdus gaida visi, kas cīnās pret karu. Katra dzejnieka un prozaiķa, katra dramaturga un aprakstu autora atbildība aug, tāpat kā aug pati miera cīņtāju kustība.

Vienmēr būt kopā ar tautu, atrasties tautas cīņās pirmajās līnijās, — tāds ir padomju literatūras nepārkāpjams likums kopš tās pastāvēšanas pirmajiem gadiem. Literatūra, kas radusies dienā, kad tika proklamēta pirmā brīvā un miermīlīgā valsts pasaulē, dabiski tiecas pēc miera, pēc miera un humanisma ideju propagandas. Mūsu literatūra, A. Puškina, N. Gogoļa, N. Nekrasova, L. Tolstoja, A. Čehova nemirstīgo tradīciju mantotāja, nevar aicināt uz karu, uz slepkavībām, uz cilvēku iznīcināšanu, nevar neaizstāvēt visu pasaules cilvēku likumīgās tiesības un laimīgu dzīvi, mierīgu darbu, gaišu nākotni.

Būt progresīvo ideju sludinātājam, būt vistaisnīgākās mūsdienu kustības dalībniekam, būt miljoniem lielās un daudz nacionālās miera nometnes karavīram, agitatoram, — tas ir liels gods katram padomju rakstniekam, cēla misija viņai mūsu literatūrai.

Padomju literatūra šodien stāv miera aizstāvju pirmajā rindā.

Mūsu labākie dzejnieki, prozaiķi, dramaturgi stiprina mieru un draudzību starp tautām, lielu sabiedrisku darbību apvienodami ar auglīgu daiļradi. A. Fadejevs, N. Tichonovs, I. Erenburgs, A. Surkovs, A. Korņeļčuks, V. Vasiļevska, K. Fedins, B. Poļevojs un daudzi citi mūsu rakstnieki ar vārdiem un darbiem aizstāv mieru, mobilizēdami padomju cilvēkus un visus mūsu planētas progresīvos ļaudis uz izšķirīgu pretsparu jauna kara kurinātājiem.

Padomju rakstnieka pienākums — ietvert mākslas tēlos mūsu laika varoņus — komunistus celtņiekus, bezbailīgos cīnītājus par mieru. Mūsu rakstnieku pienākums — ar neklūdīgu vārda ieroci bez žēlastības atmāskot visus miera ienaidniekus, lai kā viņi maskotos.

Pie mums jau izveidojusies laba tradīcija, ka rakstnieki, kurš bijis ārzemēs, pēc atgriešanās mājās stāsta saviem lasītājiem par redzēto: par savu saskari ar ārzemniekiem, par mūsu draugiem, par viņu kvēlajiem sapņiem, par ienaidniekiem un viņu tīkumiem, par domām un jūtām, ko rakstnieks izjutis tālu no Dzimtenes un kuras diktējušas padomju cilvēka tieksme redzēt visus pasaules ļaudis tikpat brīvus un laimīgus kā viņa līdztautietis.

Būtu nepareizi mūsdienu ģenerālo temu — miera cīņas temu sašaurināt vienīgi līdz tādējam darbiem, kas rakstīti ar aizrobežas materiālu. Miera tema ir daudz plašāka. Miera sardzē stājušies Stalingradas HES celtņieki, miera ražu novākušie Kubanas kolchoznieki, padomju ļaudis, kas cēl komunistu cīnās par savu mierīgo laimi, — lūk, pašai galvenajai mūsdienu temai — miera temai — veltīti iedvesmas pilnu dzejoļu, stāstu, lugu, romānu varoņi.

Miera tema — tā ir miera vārdā veikta darba tema, darba laužu brīvības cīņas tema, miera karavīru, kuri cīnās pret jauna kara kurinātājiem, varonību un masu drosmes tema. Šis temats apvienoto ļautāju loks ir plašs. Tajā ietilpst, piemēram, Padomju Armijas karavīru varonīgā dzīve. Atbildēdams «Pravdas» korespondentam par atomieročiem, biedrs J. V. Staļins teica, ka jebkurš agresors jāsaņaida «pilnīgi apbrūnotiem». Vai tad tas nenozīmē, ka mūsu karavīru mierīgajai ikdienai arī jātiecas atspoguļotai padomju literatūrā. Jo miera sardzē stāvošie karavīri kopā ar visu tautu cīnās pret dedzinātājiem okeāna viņā pusē?

Jo lielāka un svarīgāka ir daiļdarbu tema, jo augstākas prasības stādāmas tā mākslinieciskajai formai.

Un tomēr starp kaujinieciskiem, iedvesmas pilniem daiļdarbiem par miera cīņas temu ar dažu nepietiekami smalkjutīgu rakstnieku un nepietiekami stingru redaktoru vieglu roku, kuri kā redzams, domā, ka «gan jau tema izvilks», dažkārt parādās vāji, pelēki darbi. Dažos apgabalos almanachos, piemēram, tādos kā «Literārais Donbass» un «Literārā Saratova», sastopami bezpersoniski dzejoļi par mieru, dzejoļi, kas ar savu formu nav lielās temas cīnīgi. Irkutskas un Krasnodaras dzejnieku krājumos «Par mieru» blakus savilnojošiem dzejas sacerējumiem veģetē neskaidri, amorfi darbi. Šādās grāmatās no dzejoļa uz dzejoļu ceļu vienam un tie paši tēli, vienas un tās pašas intonācijas. Daudzi jauni un arī ievērojami dzejnieki miera temu nepadzīlina, bet degradē. Rakstniekam jāpaplašina šodienas galvenā tema — jāmeklē jauns materiāls, jauni tēli, jauni paņēmieni, lai vēl iedarbīgāk palīdzētu tautai — miera cīņtājam.

Katram literātam dārgā miera tema iedzīvinājusi, piemēram, tādu formu kā kolektīvs dzejoļu krājums. Vairāki autori, kuri bieži raksta pat dažādās valodās, apvienojas un vienā grāmatā publicē kopīgas idejas cauraustus dzejoļus un dziesmas par mieru. Mums ir grāmatā «Pasaules dzejnieki cīņā par mieru», mums ir ne mazums labu dzejoļu grāmatu par mieru, kas iznākušas Maskavā, Ļeņingradā, Staļinabadā, Kijevā un citās mūsu valsts pilsētās. Tādu grāmatu vajadzīgs vairāk un tām jābūt pilnvērtīgām. Izdevniecībai «Sovetskij pisatel», kura pirmā laudis klajā tādē dzeju krājumu kā «Par mieru, par demokrātiju», jāizdod jauni padomju dzeju un publicistikas krājumi. Vajadzīgs, lai arī republiku un apgabalu izdevniecības izdotu tādas grāmatas, kas sekmē dzienu cīņu par mieru un tautu drošību.

Labā dziesma saliedē tautas viņu kopīgajā cīņā. Ar pilnām tiesībām mēs lepojamies, ka mūsu padomju dzejnieku M. Isakovska, J. Dolmatovska, L. Ošaņina dziesmas dzied dažādās valodās visattālākajās zemeslodes malās.

Tāču prese ne vienreiz vien norādījusi, ka dziesmu tekstus sacer laudis, kuriem ar istu dzeju nav nekā kopīga. Mūsu dzejai tas godu nedara, ka kaujinieciskās kvēles pilnu dziesmu vietā mūsu sadzīvē dažkārt ielavās dziesmas, kuru vārdus sarakstījuši auksti amatnieki.

Žurnālu redakcijām materiāls jāplāno tā, lai miera tema tiktu kaujinieciski un daudzveidīgi reprezentēta katrā žurnāla numurā. Žurnālā «Znamja» (galvenais redaktors V. Koževņikovs) miera tema pamatīgi nostiprinājusies kā galvenā, līdzīgi sarkanam pavedienam visa gada laikā izvidamās no romāna uz romānu, no stāsta uz stāstu, no dzejoļu cikla un poēmas uz tēlojumu un rakstu.

Arī citos žurnālos — «Novij Mir», «Zvezda», «Oktjabr» — publicēti padomju rakstnieku un Eiropas, Āzijas, Amerikas demokrātisko rakstnieku tēlojumi un publicistiskie raksti par miera cīņu. Bet mūsu žurnālos nav vajadzīgās sistēmas miera cīņas apgaismošanā. Vēl maz ir nozīmīgu prozas, dzejas, dramaturģijas darbu, kas attēlo miera cīņas pašreizējo posmu visā daudzveidībā un komplicētībā.

Par mieru šodien raksta visi padomju rakstnieki, stingri atcerēdamies noteikumus, ko mums atstājis M. Gorkijs un V. Majakovskis, kuri ar visu savu daiļradi, ar visu savu dzīvi apliecināja ideju par mieru un draudzību starp visām pasaules tautām norāva liekulības masku imperialistiem, kara kurinātājiem. Arī šodien visai mūsu literatūrai visiem mūsu rakstniekiem, sākot ar pazīstamajiem un beidzot ar iesācējiem, jāsaņū sevī, kā teica V. Majakovskis visu uzvarošās Miera Armijas «mobilizētiem un iesauktiem». Būt šīs Armijas karavīriem, — tas ir liels gods padomju rakstniekam. Šai cīņā par mieru no rakstnieka tiek prasīts visu spēku sasprindzinājums.

Radīt grāmatas par miera cīņu ir padomju literatūras pienākums!

(«Literaturnaja Gazeta»)

PSRS Ministru Padomes

Staļina premiju komitejā mākslai un literatūrai

Par darbu pieņemšanu Staļina premiju iegūšanai par 1951. gadu

Staļina premiju komiteja mākslai organizācijas, ministrijas, resori un un literatūrai pieņem darbus Staļina Premiju iegūšanai par 1951. gadu.

Izskatīšanai pieņem pabeigtus mākslas un literatūras darbus, kādus Staļina premiju iegūšanai iesniedz sabiedriskās un mākslinieciskajai organizācijai, ministrijai, resori un literatūrai. Visi priekšlikumi par Staļina premiju piešķiršanu adresējami: Maskavā, Projedz Chudožestvenovo Teatra Nr. 3, PSRS Ministru Padomes Staļina premiju komiteja mākslai un literatūrai.

VISU ZEMJU PROLETARIEŠI, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1951. G.

21. OKTOBRĪ

Nr. 42 (353)

Maskavā, Kremli

Padomju Socialistisko Republiku Savienības Ministru Padomes Priekšsēdētājam

Generalisimam Josifam Visarionovičam Staļinam

Cienījamais Generalisimam Staļin!

Sakarā ar trešo gadadienu kopš diplomātisko un ekonomisko sakaru nodibināšanas starp Korejas Tautas Demokrātisko Republiku un Padomju Socialistisko Republiku Savienību atļaujiet man Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas Valdības, visas korejiešu tautas un personīgi manā vārdā izteikt Padomju Socialistisko Republiku Savienības Valdībai, visai padomju tautai un tās ģenālajam vadītājam — Jums, dārgais Josif Visarionovič, sirsnīgu apsveikumu un dziļu cieņu.

Pēc diplomātisko un ekonomisko sakaru nodibināšanas starp Korejas Tautas Demokrātisko Republiku un Padomju Socialistisko Republiku Savienību mūsu jaunā republika, pateicoties abu mūsu valstu draudzīgajām attiecībām un Padomju Savienības nesavīgajai palīdzībai, attīstījās un nostiprinājās kā viena no miermīlīgajām valstīm, kas cīnās par savu brīvību, neatkarību un par mieru visā pasaulē.

PSRS un Korejas tautu ciešā draudzība, tāpat kā palīdzība un atbalsts, ko mums sniedz Padomju Savienība, ir droša uzvaras ķīla taisnīgajā karā par mūsu dzimtenes brīvību un neatkarību pret amerikāņu interventiem un nodevējiem līšinmaniešiem.

Šodien korejiešu tauta, vēl vairāk stiprinādama PSRS un Korejas tautu draudzību, galīgi satricinot amerikāņu intervenču laupīšanas plānu Korejā, stingri apņēmies nosargāt savas dzimtenes vienību un neatkarību.

Novēlu Jums, Generalisimam, dārgais Josif Visarionovič, labu veselību un ilgu mūžu visas progresīvās cilvēces labklājībai un laimei, stingra miera labā visā pasaulē.

Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas Ministru Kabineta Priekšsēdētājs

KIM IR SENS

Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas Ministru Kabineta Priekšsēdētājam

biedram Kim Ir Senam

Pchenjanā

Padomju Savienības Valdības un personīgi manā vārdā lūdzu Jūs, biedrī Priekšsēdētāj, pieņemt pateicību par Jūsu apsveikumiem un labiem novēlējumiem sakarā ar trešo gadadienu kopš diplomātisko sakaru nodibināšanas starp mūsu valstīm.

Novēlu virsīgīgajai korejiešu tautai panākumus viņas varonīgajā cīņā par savas dzimtenes brīvību un neatkarību.

J. STAĻINS

MIERA AIZSTĀVĒŠANAS PADOMJU KOMITEJĀ

Miera aizstāvēšanas padomju komiteja saņēmusi datus par šā gada septembrī PSR Savienībā uzsāktu parakstu vākšanu Vispasaules miera padomes Aicinājumam par Miera Pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm.

Zinās no savienotajām republikām, novadiem un apgabaliem rāda, ka visas Padomju Savienības tautas, visi mūsu zemes iedzīvotāji slāņi vienprātīgi atbalsta Aicinājumu par Miera Pakta noslēgšanu un cieši apņēmies aizstāvēt mieru un tautu drošības lietu.

Pašlaik parakstu vākšana izvērstā visos mūsu valsts rajonos un kļuvusi par istu visas tautas kustību.

Pēc ziņām, ko Miera aizstāvēšanas padomju komiteja saņēmusi no republikāniskajām, novadu un apgabalu miera aizstāvēšanas komitejām, koos kampaņas sākuma līdz šā gada 10. oktobrim Vispasaules miera padomes Aicinājumu par Miera Pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm parakstījuši 96.729.946 padomju pilsoņi.

Lielī panākumi ir parakstu vākšanai mūsu Dzimtenes galvaspilsētā Maskavā, kur Aicinājumu parakstījuši jau 2.840.769 cilvēki. Ļeņingradā Aicinājumu parakstījuši 1.465.075 cilvēki, KPFSR pilsētās un laukos — 51.778.463, Ukrainas PSR — 18.617.592, Baltkrievijas PSR — 4.569.800, Uzbekijas PSR — 2.868.393, Kazachijas PSR — 2.501.107, Gruzijas PSR — 2.181.051, Azerbaidžānas PSR — 1.579.799, Lietuvas PSR — 1.465.747, Moldāvijas PSR — 1.321.790, Latvijas PSR — 1.239.418, Kirgizijas PSR — 717.563, Tadžikijas PSR — 656.490, Armēnijas PSR — 800.795, Turkmēnijas PSR — 399.184, Igaunijas PSR — 621.567, Kareļu-Somu PSR — 239.427 cilvēki.

Parakstu vākšana Vispasaules miera padomes Aicinājumam PSR Savienībā noris lielās politiskās un darba sajūsmas atmosferā un palīdz vēl vairāk mobilizēt mūsu

zemes darba ļaudis, lai tālāk stiprinātu padomju valsti kā miera balstu visā pasaulē.

Uzņēmumos, iestādēs, kolchozos, MTS, padomju saimniecībās un mācību iestādēs notika darba laužu masu mītiņi un sapulces, veltīti parakstu vākšanai Vispasaules miera padomes Aicinājumam. Visās savienotajās un autonomajās republikās KPFSR novados un apgabalos sarīkoja miera piekritēju konferences, kas apsprieda padomju tautas uzdevumus cīņā par miera saglabāšanu un nostiprināšanu. Konferencēs ievēlēja miera aizstāvēšanas republikāniskās, apgabalu un novadu komitejas.

Padomju cilvēki savās runās konferencēs, mītiņos un sapulcēs pilnā mērā apsveic Padomju valdības miermīlīgo ārpolitiku, nosoda jauna pasaules kara kurinātājus — amerikāņu un angļu imperialistus, prasa izbeigt amerikāņu intervenciju Korejā, noteikti protestē pret Rietumvācijas un Japānas remilitarizāciju.

Savus parakstus zem Aicinājuma par Miera Pakta noslēgšanu padomju cilvēki apstiprina ar pašizliedzīgu darbu. Miljoniem padomju darba laužu šajās dienās stājušies stacionāriskajā miera sardzē, apņemdamies kāpināt darba ražīgumu, pārsniegt ražošanas plānus, paaugstināt produkcijas kvalitāti, priekšzīmīgi veikt lauksaimniecības darbus.

Sekmīgā parakstu vākšana PSR Savienībā Vispasaules miera padomes Aicinājumam ir varena demonstrācija, kurā izpaužas padomju tautas morālī politiskā vienība, tās uzticība bolševiku partijai, Padomju valdībai un miera lielajam karognesējam biedram Staļinam.

Padomju Savienībā turpinās parakstu vākšana Vispasaules miera padomes Aicinājumam par Miera Pakta noslēgšanu starp piecām lielvalstīm.

Tautas mākslas teātris Ļeņingradā

Sakarā ar mākslinieciskās pašdarbības vispārējo straujo uzplaukumu Ļeņingradā radās tautas mākslas teātris, kas apvieno vairāk 50 tūkstoš izpilētājus.

Kopš š. g. pavasara Tautas mākslas nama telpās jaunais teātris demonstrējis visus labākos mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu uzvedumus, devis vairākus tematiskus koncertus, noorganizējis M. Gorkija lugu festivalu.

Strādājot visciešākā kontaktā ar pārējām pilsētas radošām organizācijām, partijas un padomju aktīva atbalstīta, teātris cenšas savu darbību izvērst jaunās, daudzveidīgās formās. Blakus teātra izrādēm un koncertiem, teātra ko-

lektīvi nepārtraukti popularizē arī padomju masu dziesmas, PSRS tautu dejas, padomju folkloru utt. Kolektīvu masu sarīkojumi norit arī ārpus teātra telpām — stadionos, parkos un dārzos. Lai savam repertuāram iegūtu jaunas lugas, operas, simfonijas, kantātes, oratorijas, dziesmas koriem un solistiem, jaunus materiālus deļotājiem un dalīslīstājiem Tautas mākslas teātris cieši sadarbojas ar izcilākajiem Ļeņingradas rakstniekiem komponistiem un baletmeistariem.

Teātru sarīkojums īpašu popularitāti ieguvušas «dzīvās avīzes» — «Ļeņingrada» un «Milioni māksla», kurās piedalās pilsētas mākslas meis-

tari, rūpnīcu un citu darba vietu labākie ļaudis.

Teātris patlaban izstrādā scenārijus svinīgiem masu uzdevumiem, kas būs veltīti Oktobra socialistiskās revolūcijas 34. gadadienai, Ļeņingradas nodibināšanas 250. gadadienai, Ļeņingradas strādnieku šķīrai, cīņai par mieru un citām aktuālām temām.

Tuvākajā laikā Tautas mākslas teātra sarīkojumu programmā ievērojama vieta ierādīta plašam dalīrādes vakaram, kurā skatītājiem parādīs visus tos mākslinieciskās pašdarbības uzdevumus, ar kuriem Ļeņingradieši patlaban piedalās Vissavienības mākslinieciskās pašdarbības skatē Maskavā.

Kulturas dzīve
Padomju Latvijā

GATAVOJAS MĀKSLAS
IZSTĀDĒM

Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas 34. gadadienas priekšvakarā, 5. novembrī, Latviešu un krievu mākslas muzejā atklās republikanisko mākslas izstādi. Šīs dienas noslēgusies eksponātu pieņemšana.

Darbus, kuru tematika saistās ar Rīgas vēsturiskajām vietām, Rīgas darba ļaužu revolucionarajām cīņām, kā arī jauno, padomju Rīgu, atklās īpaši izstādē, ko par godu Rīgas 750 gadu jubilejai paredzēts atklāt 23. novembrī.

IZCILAS FILMAS DUBLAŽA

Rīgas kino studija sākusī dublēt latviešu valodā izcilo padomju mākslas filmu «Cilvēks ar šauteni». Dublažu pabeigs līdz Oktobra svētkiem.

LEKCIJAS PAR RĪGAS PAGĀTNI
UN TAGADNI

Rīgas Valsts vēstures muzeja darbinieki ar direktoru b. Riekstiņu priekšgalā pēdējās nedēļās nolasi-juši ievērojamu skaitu lekciju propagandistiem, aģitatoriem un uzpē- muma kolektīviem, kurās plaši ap- gaismota Padomju Latvijas galvas- pilsētas Rīgas pagātne un tagadne. Nolasīto lekciju skaits jau pārsniedz 40. Vairāk nekā 20 organizācijās un uzņēmumos kā Rīgā, tā arī citās re- publikas pilsētās Rīgas Valsts vē- sturiskais muzejs palīdzējis noor- ganizēt jubilejai veltītus stendus. Līdz Oktobra svētkiem muzeja tel- pās iekārtoja jaunu, Rīgas vēsturi raksturojošu zāli ar 20. gadu sim- tēja eksponātiem.

KONCERTI UN OPERU IZRĀDES
PERIFERIJĀ

Valsts Operas un baleta teātra mākslinieki ik nedēļas vairākas re- zes izbrauc uz republikas lauku ra- jonu centriem, kur sniedz koncertus un operu viesizrādes. Teātra mā- kslinieku brigades vairākkārt vieso- jušās Līgatnē, Cēsī, Bauskā, Dobelē un citur. Tā 13. oktobrī Līgatnē papīrfabrikas strādniekus iepazīs- tina ar komponista Jāņa Kečāna ra- došo darbu, bet dienu vēlāk šī bri- gade uzstājas līdzīgā sarīkojumā Cēsī. Nedēļas vidū teātra mā- kslinieki sniedza koncertu Kemer- os.

Vakar uz lauku rajonu centriem izbrauca divas teātru mākslinieku brigades. Viena no tām — LPSR nopelniem bagātais skatuves mā- kslinieks, Staļina premijas laureāts A. Daškova, E. Traviņa, A. Pile, P. Grāvelis, V. Ose un citi vakar vakarā sniedza koncertu Raunā, bet šovakar viņi viesojās Smiltēnē. Otrā mākslinieku brigādē devās uz Kuldīgu. Šī brigādē — V. Stab- rovska, E. Volšteine, A. Skara, H. Ozolītis un citi, diriģenta J. Hun- chena vadītā, vakar sniedza kul- dīdzniekiem Pučini operas «Co-čo- sana» viesizrādi. Šovakar mā- kslinieki viesojās ar šo operu Dobelē.

GRĀMATU TIRDZIŅŠ

Laikā no 20. oktobra līdz 6. no- vembrim Rīgā, Lēdņa ielā, pie Ko- munarū laukuma darbosies grāmatu tirdziņš. Daļēlīgas un politiskās literatūras grāmatas, kā arī bro- šūras pārdos Latvijas Grāmatu tird- zniecības republikaniskais kantoris, tirdzniecības uzņēmums «Vojentorg», Literatūras fonda grāmatnīca un citas organizācijas.

LEKCIJU DARBS LIEPĀJĀ

Nesen notika Latvijas PSR Po- litisko zināšanu un zinātņu popu- larizēšanas biedrības Liepājas nodaļas biedru kopsapulce, kurā apsprieda līdzšinējā darba rezultātus un ievē- lēja jaunu nodaļas vadību.

Nodaļas valdes priekšsēdētāja b. Laļina ziņojumā konstatēts, ka šogad līdz 1. oktobrim Liepājā no- lasītas 615 lekcijas. Dzīvu atsau- cību liepāniekus izsaukušī šogad noorganizētie lektori.

Salīdzinot ar citām sekcijām, vis- plašāk darbu izvērsusi literatūras un mākslas sekcija, ko vada b. Blū- mentāls. Atzinīgi novērtētas kino- teātros lasītās lekcijas par Maksima Gorkija dzīvi veltītajām filmām — «Bērība», «Laidis» un «Manas universitātes», kā arī par filmām «Kutuzovs», «Aleksandrs Nevskis», «Ivans Bargaiss», «Rembranta dzīve», «Michails Glinka». Šīs lekcijas ve- sījuši lektori b. Stepiņš, Viduks, Osiņš un Ozols. Lekciju cikls «Staļina premijas laureāti literatūrā» un «Brīvības idejas muzikā» rīkoti Sko- lotāju institūtā. Skolotāju namā un Muzikas vidusskolā šo ciklu lek- cijas papildinājuši simfoniskā or- kestra, kuru un atsevišķu mākslinie- ku priekšnesumi.

TEATRU DEKORATORU UN UZVEDUMU DAĻU
DARBINIEKU KONFERENCE

No 10. līdz 15. oktobrim Rīgā notika Latvijas PSR Teātra biedrības un Latvijas Padomju mākslinieku savienī- bas dekoratoru sekcijas sasauktā pirmā republikas teātru dekoratoru un uz- vedumu daļu darbinieku konference. Konferencē darbā un semināru va- dišanā piedalījās Maskavas mākslinie- ku un mākslas zinātnieku bri- gāde, kuras sastāvā ietilpa Staļina premijas laureāts gleznotājs B. Knob- loks, mākslas zinātņu kandidāts N. Čuškins, mākslas zinātniece N. Požarska, Maskavas Akademiskā Dailes teātra laboratorijas galvenais mākslinieks V. Barkovs, Maskavas Akademiskā Dailes teātra laboratorijas vadītāja Z. Markelova un Viskrievī- jas Teātra biedrības vecākais konsul- tants J. Līgins.

Interesanti noritēja nodarbības se- mināros, kas bija veltīti šādiem tema- tiem: «Skatuves efekti», «Jaunais ska- tuves tehnika un tehnoloģija», «Gaisma izradē».

Semināru vadītājs mākslinieks V. Barkovs iepazīstināja konferences dalībniekus ar jaunākajiem sasniegu- miem teātra tehnikā nozarē. de- monstrēja oriģinālus aparātus un me- chanismus, kas izguđroti Maskavas Akademiskā Dailes teātra laboratorijā un pielietoti šā teātra izrādēs. V. Bar- kovs pastāstīja par trokšņu un gaismas efektu lielo nozīmi izradē un norādīja, ka Rīgas teātros neprot pienācīgi iz- manot šos svarīgos sceniskos līdzek- lus.

Referātu par teātra dekoratīvās mākslas stāvokli Padomju Latvijā no- lasīja Latvijas Teātra biedrības deko- ratīvās mākslas un uzvedumu sekcijas priekšsēdētājs, Latvijas PSR nopelni- em bagātais mākslas darbinieks A. Eglītis. Referents raksturoja Padomju Lat- vijas ievērojamāko teātra dekoratoru Oto Skulmes, Arvida Spertala, Ar- tūru Lapina, Girta Vilka, Kārļa Mie- ziša, Laimdona Grasmana, E. Vār- dauna un citu jaunrades gaitas.

Liela nozīme latviešu padomju teā- tra mākslas attīstībā bija gleznotāja Oto Skulmes veidotajam skatuviska- jam ietērpam lugām «Spartaks» un «Uguns un nakts». Oto Skulme cen- ties savos darbos atklāt konkrētos tē- los notikumu iekšējo jēgu, sniegt pla- šus vispārinājumus. Skulmes darinātās dekorācijas pastiprināja A. Upiša un J. Raina lugu emocionālo spriegumu, to iedarbību uz skatītājiem. Par ska- tuvisko ietērpju lugas «Uguns un nakts» uzvedumam Oto Skulme izpe- lņinās Staļina premiju.

Garu un grūtu ceļu no formalisma uz realismu nostaigājis Arvids Sper- tals. Tagad Spertala dekorācijām, ku- rās spilgti iezīmējas autora lielā savdabība, ir patiešām realistisks rak- sturs. Sevišķi lielus panākumus mā-

slinieks guvis padomju cilvēku dzīvei veltīto lugu dekorāciju gleznošanā.

Realisms un emocionālas tēlainības iezīmes raksturo vidējās paaudzes mākslinieka Artura Lapina jaunrādī. Gleznotājs organiski iefūtas operas vai baleta libreta un muzikas saturā, ar glezniecības līdzekļiem palīdz pilnīgi un ietūīgi atklāt inscenētā darba īde- jas. A. Lapina dekorācijas ir izteiksmī- gas un, ja tā varētu teikt muzikālas. A. Lapina kā mākslinieka izgausmi lielā mērā sekmēja viņa plašā sabied- riskā darbība, viņa nemīgtais, neat- mīdīgais darbs, celot savu ideālo jaunrades līmeni. Par izcilajiem veī- kumiem dekoratīvās mākslas nozarē A. Lapinam divas reizes piešķirta Staļina premija.

A. Eglītis norādīja, ka līdzās neap- šaubāmiem panākumiem latviešu teā- tru dekoratoru darbā ir arī nopietni trūkumi.

Daži mākslinieki neprot atrast rak- sturīgo tipisko māksliniecisko atrisinā- jumu izradēm un izveido subjektīvu skatuvisko ietērpju, kas ir pārlietu- greznas, krāsas, nenākot pat pretrunā, kontrastā ar izrādes tēmu. Šādas de- korācijas darinājis Dailes teātri Girts Vilks lugām «Sniegbaltis» un «Pūt, vējņi!». Tiekšanās pēc ārējā, maldīgā dekoratīvuma nākusi par ļaunu arī dažiem uzvedumiem Latvijas PSR Valsts Akademiskajā Dramas teātri, kuriem skatuvisko ietērpju devis Laim- donis Grasmanis; tas pats sakāms par vairākām izradēm Latvijas PSR Valsts Operas un baleta teātri, kurām deko- racijas darinājis Kārlis Miezišis. Stilī- zacijas elementu dažkārt izpaužas ap- dāvinātā jaunā dekoratora E. Vārda- na darbos.

Referents pakavējās pie problēmas par režisora un dekoratora sadarbību. Sevišķu uzmanību viņš veltīja jautā- jumam par padomju laikmetīgo lugu skatuvisko ietērpju republikas teātros. Šajā sakarībā A. Eglītis norādīja, ka nepietiekamas dzīves pazīšanas re- zultātā mākslinieks dod formālu vien- aldzīgu izrādes skatuvisko ietērpju, kā tas bijis ar lugu «Zelta druva» Dailes teātri. «Pret kalnu» Latvijas PSR Valsts Jaunatnes teātri, «Dedzīgās sir- dīs» Latvijas PSR Valsts Akademis- kajā Dramas teātri, vai arī tiecas pēc maldīga krāšņuma, izskaistināšanas, kas vairākkārt gadījās Dailes teātri, tā- pat Leļļu teātri.

Maz sekmējusi teātra dekoratīvās mākslas attīstību republikas prese, kritika. Dekoratoru darbu recenzenti vai nu vispār noklusē, vai arī novērtē pavirši, pie tam bieži vien nepareizi.

Ar lielu interesi konferences dalīb- nieki noklausījās Maskavas gleznotāja, Staļina premijas laureata B. Knobloka referātu «Mūsdienu izrādes skatuviskā ietērpja problēmas».

Latvijas PSR Mākslas darbinieku

nama zālēs konferences dienās bija noorganizēta republikas teātru deko- ratoru darbu izstāde. Izstādītos darbus izanalizēja savā referātā mākslas zi- nātniece N. Požarska. Viņa iztīrējā arī skatuvisko ietērpju vairākām izrā- dēm, ko Maskavas brigāde noskatīju- sies Rīgas teātros. N. Požarska minēja daudzus svarīgus trūkumus dekoratoru darbā. Nepietiekami ir dekoratoru sakari ar teātru režisoriem. Tāpēc nākas sastapties ar gadījumiem, kad režisors risina vienu ideju, bet deko- rators — otru. Bieži vien dekoratori vispār nesaprauc sev par mērķi no- skaidrot virsuzdevumu, izrādes vad- līniju. Formalisms latviešu padomju dekoratīvā mākslā visumā izskau- sts, taču dažkārt vēl iasādušas ar tā at- sevišķiem recidīviem. Reizēm atrisina dekorāciju izveidojumu. It īpaši tas izpaužas padomju lugu skatuviskā ietērpā. Referente atzīmēja, ka kvali- tātīvi ļoti zems līmenis ir skatuviska- iem ietērpam Latvijas PSR Muzikālās Komedijas teātri (dekorators L. Merk- manis).

Mākslinieks B. Knobloks savā runā pareizi atzīmēja ka izstādē un konfe- rencē darbā maz piedalījies repub- likas periferijas teātru dekoratori.

Valsts Operas un baleta teātra deko- rators M. Kītaļevs runāja par to, ka nepietiekama uzmanība veltīta jaunā- jiem māksliniekiem, kas tieši glez- no dekorācijas pēc vecāko biedru me- tiem. Viņš norādīja arī, ka Latvijas PSR Mākslas akadēmijā vāji veic jaunu mākslinieku — teātru deko- ratoru sagatavošanu.

Mākslas zinātņu kandidāts N. Čuš- kins konstatēja, ka latviešu padomju dekoratori parāda neapšaubāmu ten- denci augt, sasniegt augstāko meistā- rības pakāpi.

Konferencē runāja PSRS tautas mākslinieks, Staļina premijas laureāts E. Smilģis, LPSR nopelniem bagātā mākslas darbiniece, Staļina premijas laureate V. Baļuna, Latvijas PSR Valsts Krievu Dramas teātra dekoratori M. Aboliņš un J. Feoktistovs, Baltijas flotes teātra dekoratore T. Afanasjeva, republikas nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Staļina premijas laureāts A. Lapins, dekorators E. Miezišis u. c.

Konferencē noritēja ļoti aktīvi. Ta- ču jāatzīmē, ka dažu teātru, kā, pie- mēram, Latvijas PSR Valsts Krievu Dramas teātra, Jaunatnes teātra, Valsts Operas un baleta teātra vadītāji un režisori nebija uzskatījuši par nepie- ciešamu piedalīties konferencē.

Konferences dienās ļoti liels skaits dekoratoru, režisoru, aktieru, apgaī- motāju, butaforu utt. ar dziļu interesi apskatīja Maskavas Akademiskā Dai- les teātra eksperimentālās sceniskās laboratorijas eksponātu izstādi.

DIVI KONCERTI

Dziedātājs Tālis Matīss pārstāv tos nedaudzos Rīgas muzikus, kas sistema- tiski papildina savu repertuāru un vismaz reizi gadā sarīko atbildīgu kon- certu plašas auditorijas priekšā. No šī viedokļa apsveicams arī 14. oktobrī notikušais T. Matīsa kārtējais jaun- rades vakars. Tāpat kā vienmēr, mā- kslinieks bija sastādījis stila ziņā iztū- rētu programmu.

Labā sadarbībā ar pianisti A. Volf- mani-Osi T. Matīss dziedāja gan jau- nās, gan arī vecās latviešu tautas dziesmas, pārliecinot klausītājus ar savu dziļu muzikālo izjūtu. Jo sevišķi tuvs māksliniekam šķiet liriskais elements («Meitīnā, bitītei», «Teči gaiši, mēnestīni»), lai gan nevar neatiz- īt arī panākumus bravurīgi draisko tau- tas dziesmu izpildījumā («Griežat ceļu», «Mūs ciema meitiņa», «Trīs vasaras» u. c.). Var diskutēt par dažiem dziedo- nā vokālajiem paņēmieniem, var pār- mest dažus intonācijas negludumus (tendence dziedāt mazliet augstāk), var vēlēties izkoptāku dinamisko krāsaini- bu, bet nevar noliegt galveno — Tāla Matīsa gaumīgo muzikālo pieeju ikvie- na skandarbā tulkojumā.

Pāri par 30 tautas dziesmas, kuras dzirdējam koncertā, deva klausītājiem interesantus iespaidus par mūsu kom- ponistu tautas dziesmu apdares paņē- mieniem. Nepārspējams šai žanrā pa- liek vecmeistars Alfreds Kalniņš. Viņa klavieru pavadījumi it kā uzglezno klau- sītāju acu priekšā tekstā tēlus. Varētu domāt, ka latviešu padomju kom- ponistu saime no sirmā tautas mākslinie- ka daudz ko būs mantojusi. V. Utkina apdarinātā latviešu padomju tautas dziesma «Kas tur rūca» ar savu sa- makslo, sadomātā klavieru pavadīju- mu, tāpat J. Kečāna apdarinātā «Ziedi, ziedi, rudzu vārpa» ar savu pianistiski spožo, bet arīšķīgo, tukšo pavadījumu apliecināja pretējo. Pozitīvi novērtē- jams komponistes P. Līcītes darbs šai nozarē.

Kārtējā simfoniskajā koncertā 16. ok- tobrī klausītāji varēja iepazīties ar LPSR Valsts Konservatorijas studen- tu simfonisko orķestri (diriģents LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks Leonids Vigners), kā arī ar dažiem jauniem republikas māksliniekiem.

Čaikovska vēstules skatu no operas «Jevgenijs Oņegins» dziedāja Valsts konservatorijas vokālais nodaļas V kur- sa studente Julija Vilgerte (soprāns). Lai arī topošās mākslinieces priekšne- sumā pietrūka dziļākas kvēles, liela pārdzīvojuma, korektas atbildības par- tijas atskatpojums, tīkamais balss vīdē- jais registers, izlīdzinātais piano tonis, kā arī precīzā dīkija deva labāko pārliecību, ka jaunās dziedones attī- stība balstīta uz drošiem pamatiem, un atliek tikai turpināt intensīvu darbu iesāktajā virzienā.

Ar lielu interesi mākslas draugi uz- nēma arī mūsu republikas muzikas augstskolas jaunā pedagoga — Čaikov- ska vārdā nosauktās Maskavas Valsts konservatorijas aspiranta pianista Vil- helma Bērziņa atskatpoto Čaikovska 1. koncertu klavierēm ar orķestri. So- lists bija uzņēmies drosmīgu uzdevu- mu — pirmo reizi parādīt savu mā- ksliniecisko briedumu Rīgas sabiedrībai sadarbībā ar studentu simfonisko or- kestri, tālād, būdams pārliecināts, ka dažas iespējamās gadījuma kļūdas jauno muziku orķestri nespēs iespaidot klavieru priekšnesuma vērtību. Un tieši šī drošā palāvība un patstāvība bija pirmais pozitīvais iespaids, ko klausītāji guva no jaunā pianista spē- les. Nevar neuzsvērt arī labo tehnisko gatavību, pilnkanīgo dziedošo piesī- tienu, kas raksturo V. Bērziņa spēli. Taču pati īpatnākais ir pianista tiek- sme meklēt jaunus ceļus Čaikovska muzikas tulkojumā. Vadoties no vispār pieņemtām normām un akadēmiskiem aizspriedumiem, dažs labs klausītājs varētu novērtēt negatīvi atsevišķu da- ļu (sevišķi I) brīvo, arī tempa ziņā neparasto priekšnesumu. Taču visa jaunais Čaikovska klavierkoncerta iz- pildījumā bija saistīts ar tieksmi mek- lēt dziļāku muzikālo saturu. Padomju pianistam raksturīgā tendence atklāt ikvienā fragmentā, ikvienā pasažā mu- zikālo jēgu caurstrāvoja V. Bērziņa spēli, tādējādi pārliecinot klausītājus. Koncertā radās iespaids, ka republi- kas muzikas dzīve jaunā mākslinie- ka personā ir saņēmusi krietnu papild- spēku.

Studentu simfoniskais orķestris mu- zicēja ne bez kļūdām (klavierkoncerts), brīžam varēja vēlēties lielāku muzika- lo saliedētību starp atsevišķām instru- mentu grupām, kuplāku, skanīgāku čellistu spēli (Čaikovska IV simfoni- jas 1. un 2. daļā, «Jevgenija Oņegina» vēstules skatā), tomēr IV simfonijas pēdējās divas daļas parādīja, ka mūsu topošā mākslinieku audze spēj izvei- dot ļoti noslīpētu, muzikālu un arī jauneklīga temperaments pilnu priekš- nesumu. Nenoliedzams, ka krietnu mā- ksliniecisko pacēlumu mūsu conserva- torijas studentu simfoniskā orķestra spēlē devis diriģenta L. Vignera darbs, viņa lielā pieredze. Atliek tikai vēlēties, lai šādu jauno mākslinieku koncertus Valsts Filharmonija organizē biežāk.

O. Grāvēlis

Republikas teātru dekoratoru darbu izstādē. Attēlā: mākslas zinātņu kandidāts N. Čuškins, Staļina premijas laureāte V. Baļuna, Ed. Smilģis un B. Knobloks.

Koncertkokli ražos masveidīgi

Pagājušo pīrmdien notika Latvijas PSR Ministru Pado- mes Mākslas lietu pārvaldes mākslinieciskās padomes sēde. Līdztekus citiem jautājumiem šai sēdē apskatīja un novērtēja rezultātus, kas gūti kokles izveidošanā par kon- certizpildījumam un masveida pielietošanai piemērotu tautas muzikas instrumentu. Par, gasnīguem kokles konstrukcijas uzlabošanā un papildināšanā ziņoja LPSR Valsts konservatorijas pedagogs S. Krasnopjorovs, papildī- not savu ziņojumu ar dažādu konstrukciju koku tehnisko un muzikālo īpašību demonstrējumiem. Tie liecināja, ka koncertkokles izveidošanā gūti redzami panākumi. Labā- kie starp demonstrētajiem koku paraugiem bija muzikāli pilnvērtīgi, tehniski ērti instrumenti.

Noskaidrojās arī, ka palielinot ražojamo kokļu daudz- umu, būs iespējams ievērojami pazemināt šo instrumentu izmaksu, padarot tos pieejamus ne vien profesionāliem an- samblim, bet arī mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem un jebkuram interesentam. Ievērojot tautas muzikas in- strumentu milzīgo lomu muzikas kultūras celšanā vis- plašākajās darba ļaužu masās, Mākslas lietu pārvaldes mākslinieciskā padome atzina par nepieciešamu sākt koncertkokļu ražošanu lielākos daudzumos. Mākslinieciskā padome izvirzīja arī jautājumu par šī instrumenta popu- larizēšanu un mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu apmā- cīšanu kokles spēlē.

Laikraksts «Literatūra un Māksla» iznāk vienreiz nedēļā. Redkoģeģija: A. Balodis (atbildīgā redaktora v. i.), A. Grigulis, N. Grinfelds, K. Krūmiņš, A. Lapiņš, A. Sakse. Redakcijas adrese: Rīgā Kr. Barona ielā 12. Telefons 21997. Runas stundas no plkst. 10—14. Numurs maksā 40 kap. Abonēšanas maksa Rbl. 20.80 gadā. Abonentus pieņem «Preses apvienība» Rīgā Kirova ielā 41/43.
Izdevniecība Latvijas laikrakstu un žurnālu izdevniecība Rīgā, Blaumana ielā 38/40. Iepriest Latvijas PRRT 1. tipogrāfijā, Blaumana ielā 38/40. JT 35118